

AUGLĪBA/NEAUGLĪBA TO DEFINĒŠANA: DROŠĪBAS KONTEKSTS

Abstract

The title of paper is "Definition of Fertility and Infertility in the security context". At the moment topics related to fertility is one of the most discussed questions in politics and society. Fertility and infertility is the phenomenon researched with a variety of scientific disciplines: demography, medicine and social anthropology. Definition of fertility and infertility is first essential step, which allows study and figure out fertility. There is lack of interdisciplinary research in Latvia. Each of sciences sees fertility from a different point of view and engages individual and public security from a different perspective. With security I understand the specific perceived risk prevention. Different definition of the risks and perspective used in sciences are let to understand fertility as a multilateral phenomenon. It is reason why is essential to create an interdisciplinary fertility research methodology, which allows fertility and infertility research deeper and include: macro-level political and social contexts, micro – level social context that allows people to see action, values and experiences with regard to fertility/infertility and body experience from subjective and medical perspective.

Atslēgas vārdi: auglība, neauglība, reprodukcija, dzimstība, zināšanas.

Ievads

Auglība un neauglība pašlaik ir aktuālas tēmas gan ES, gan Latvijā. Eiropas Savienības parlamenta mājas lapā ir publiskotas ziņas par to, ka zemais dzimstības līmenis un darbaspējīgo iedzīvotāju skaita samazināšanās neļaus uzturēt ES sabiedrības labklājību un ekonomisko izaugsmi. Lai nodrošinātu labklājības uzturēšanu Eiropas Savienībā, vajadzētu būt vidēji 2,1 bērniem uz vienu sievieti, pašlaik ir tikai 1,52 bērni. (<http://www.europarl.europa.eu>) Arī Latvijā ir notikumi, kas liecina, ka pastāv satraukums par auglības jautājumiem. Zemā dzimstība ir viens no plašāk apspriestajiem jautājumiem, kas tiek piesaukts dažādos politiskos un sociālos kontekstos. 2011. gadā tika izveidota Saeimas Nacionālās drošības komisijas (NDK) - Demogrāfijas politikas apakškomisija (www.saeima.lv), kuras mērķis ir izstrādāt politiku, kas veicinātu dzimstību. Tās dalībnieki ar paziņojumiem par problēmas apjomu vai iespējamiem risinājumiem publiskajā telpā parādās regulāri, tomēr politiskie piedāvājumi bieži ir nepārdomāti un nav balstīti zinātniskajos argumentos.

Satraukumu valstiskā līmenī, attiecībā uz auglību, rada fakti, kas liecina par cilvēku skaita būtisku samazinājumu Latvijā, piemēram, pēc Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2010. gada sākumā Latvijā dzīvoja 2 miljoni 248 tūkstoši cilvēku, kas ir par 12,9 tūkstošiem mazāk nekā pirms gada. (<http://www.csb.gov.lv>) P. Zvidriņš un E. Vītoliņš (Zvidriņš, Vītoliņš 2005, 97) norāda – „Latvijas iedzīvotāju īpatsvars pasaules iedzīvotāju kopskaitā ir sarucis no līdz 0,08% pagājušā gadsimta vidū līdz 0,04% gadsimta mijā.” Kā galvenos iemeslus autori min (turpat, 96-97) divus paralēlus procesus: pasaules iedzīvotāju

skaita pieaugumu un Latvijas iedzīvotāju skaita samazinājumu. Iedzīvotāju vispārējā skaita samazinājumam visbiežāk minētie iemesli ir migrācija, un negatīvs dabiskais pieaugums. Teorētiski dabiskā pieauguma tendences ir iespējams mainīt divos veidos – samazinot mirstību vai palielinot dzimstību. Lai palielinātu dzimstību ir būtiski saprast, kā indivīdi saredz, realizē un pārvalda savu auglību un neauglību. Zināšanas, kas ļautu saprast, vai un ko ir iespējams mainīt Latvijas cilvēku reprodūktīvajā uzvedībā ar politiskiem instrumentiem un kas ir saistīts ar faktoriem, ko mainīt politiski ir daudz grūtāk, piemēram, priekšstatiem par ideālo ģimenes modeli, varētu noderēt auglības/ neauglības pārvaldībā Latvijā.

Auglība un neauglība ir parādības, kas veido bināro opozīciju, ko pēta dažādas zinātnes arī demogrāfija, medicīna un antropoloģija. Katra no nosauktajām zinātnēm pēta, definē un teoretizē auglību/ neauglību atšķirīgi un saista ar citām parādībām. Skatījums ir saistīts ar zinātnes definētiem mērķiem, uzdevumiem un pielietojumu. Zinātnes iesaistīšanās sabiedrībā aktuālu jautājumu pētniecībā un risināšanā ļauj pamatot zinātnes nepieciešamību un sabiedriskā finansējuma lietderīgu izlietošanu. Līdz ar to problēmas publiskā aktualitāte nodrošina arī zinātnes interesi. Auglības un neauglības definēšana, ir viens no zinātņu nozaru pirmajiem uzdevumiem pētniecības procesā, kas ļauj mums parādību labāk izprast.

Mišels Fuko (Foucault 1971: 178-195) skaidro, ka neviena zinātne nav neitrāla, tā iesaistās varas attiecībās un rada zināšanas, kas tiek pielietotas noteiktiem politiskiem, sociāliem un individuāliem mērķiem, tātad tiek pielietota pārvaldībā. Aplūkojot zināšanu un reprodukcijas attiecības uzskatu, ka tās var attiecināt arī auglības/ neauglības pētniecību. Fuko norāda (Fuko 2000: 20-28), ka attiecībā uz dzimumattiecībām tiek nodalīts atļautais no aizliegtā, ievietot derīguma sistēmā. Auglības optimāla realizācija labi iekļaujas derīguma sistēmā un ir saistīt ar ekonomiku. Proti, seksualitāte tiek veicināta vai ierobežota atkarībā no valsts politikas un ekonomikas vajadzībām un mērķiem. Zinātne ir instruments, kas ļauj sasniegt mērķus - nodrošināt iedzīvotāju blīvumu, atražot sabiedrību un darbaspēku, veidot ekonomiski un politiski noderīgu seksualitāti. Tas vai seksuālās attiecības tiek uzskatītas par atļautām vai neatļautām noteiks vai auglība un neauglība noteikto attiecību kontekstā, tiek skatīta, kā vēlama vai nevēlama.

Ar pārvaldības jēdzienu darbā saprotu procesa virzīšana atbilstoši noteiktiem mērķiem, kas nepieciešama sabiedrības un indivīda drošības garantēšanā, tātad risku novēršanā. Anda Adamsone – Friskoviča (Adamsone – Friskoviča 2006: 123) skaidro, ka modernajā sabiedrībā ir dažāda veida riski, ko var atšķirīgi sakārtot, iekļaujot politikas, ekonomikas un sociālās sfēras, vidi un fizisko drošību. Risku radīšana un pārraudzība ir saistīta ar zinātnes un tehnoloģijas attīstību. Riska jēdzienu sociālajās zinātnēs aktualizēja un attīstīja Ulriks Beks (Beck 1992) kas skata riskus kā reālus vai iespējamus draudus un norāda,

ka apdraudējumi tiek veidoti sociālās sistēmās un ietekmē sociālās attiecības. Viņš (Beck 1992: 13) uzskata, ka rietumu sabiedrības ir riska sabiedrības, kuru uzmanības centrā tiek ievietots risks un tā pārvaldība, kas izpaužas visur – augu, dzīvnieku un cilvēku dzīvēs. Beks (turpat, 23) raksturo riskus kā sociāli konstruētus. Proti, sociālo definīciju veidošanā zināšanas tiek pielietotas, lai riskus palielinātu vai samazinātu līdz minimumam. Tāpēc plašsaziņas līdzekļiem, zinātniekiem un juristiem risku noteikšana kļūst par sociālo un politisko pozīciju.

Integrējot Beka un Fuko pieejas zinātni var aplūkot, kā auglības un neauglības pārvaldībā pielietotu varas instrumentu, kas rada zināšanas un ļauj pārvaldīt, aktualizēt vai minimizēt riskus.

Medicīna, demogrāfija un sociālā antropoloģija saskata attiecībā uz auglību/neauglību, to pārvaldību atšķirīgus nedrošības vai riska momentus, kā arī pēta dažādos apdraudējuma līmeņus. Demogrāfija rada zināšanas par auglības/neauglības makro līmeņa procesiem un apdraudējumiem, medicīna skata auglību ķermeņa līmenī – slimības/veselības kontekstā, savukārt, sociālā antropoloģija vairāk pievēršas indivīda auglības subjektīvajai pieredzei, sociālajam un kultūras kontekstam. Atšķirīgo zinātņu nozaru piemēri norāda, ka auglība ir parādība, ko var skatīt kā dažāda līmeņa procesu, izmantojot ļoti atšķirīgas perspektīvas un pētniecības metodes. Latvijā auglības/neauglības pētniecībā trūkst starpdisciplināras pieejas – katra zinātnes nozare iegūst kādu noteiktu zināšanu posmu par auglību vai neauglību, problematizē noteiktus auglības/ neauglības aspektus, tomēr šāda sašķelta pieeja traucē izprast un pārvaldīt auglību dziļāk un atrast atbildi uz jautājumu – kāpēc Latvijā ir tik zema dzimstība? Starpdisciplināras pieejas izveide ļautu iegūt cita veida zināšanas, kas iespējams varētu uzlabot auglības politiku. Lai starpdisciplināru auglības/neauglības pētniecības pieeju veidotu, rodas nepieciešamība izvērtēt dažādu zinātņu perspektīvu stiprās un vājās puses un veidot pētniecības metodoloģiju jaunu zināšanu iegūšanai.

Zinātniskā raksta mērķis ir izvērtēt dažādu zinātņu nozaru pieejas, definējot auglību/neauglību mēģinot saprast, kurus zināšanu līmeņus ar esošajām pētniecības metodēm katra no zinātnēm var iegūt un kādi būtu iespējamie metodoloģiskie papildinājumi, kas ļautu iegūto zināšanu lauku paplašināt.

Metodes

Raksts veidots izmantojot kritisko analīzi - aplūkoti trīs zinātnes nozaru (demogrāfijas, medicīnas un sociālās antropoloģijas) zinātniskie raksti un teorijas, ko pielieto raksturojot un analizējot procesus, kas saistīti ar auglību un neauglību. Kritiskās analīzes procesā teksti dekonstruēti, izmantojot kritisko domāšanu. Bauns un Kīlijs (Browne, Keeley 2000: 2) definē

kritisko domāšanu kā spēju uzdot un atbildēt uz kritiskiem jautājumiem, kas būtiski palīdz novērtēt pētāmo parādību.

Kopumā darbam tika atlasīti 21 teksti, katrai zinātnei 7 teksti, kas analizē vai mēģināja teoretizēt auglību vai neauglību. Raksti un teorētiskās pieejas meklēti starptautiskajās zinātnisko rakstu datu bāzēs „SAGE” un „Jstore” un „Medpub”, izmantojot atslēgas vārdus – „fertility” un „infertility”, kā papildus meklēšanas nosacījums tika pievienota zinātnes nozare. Darba kontekstā būtiski paskaidrot izmantoto atslēgas vārda izvēli, un lietojumu dažādās zinātnēs. Latviešu valodā ar vārdu auglība apzīmē spēju ieņemt un iznēsāt bērnu, bet zinātnes nozares, lai raksturotu dažādus procesus, kas raksturo auglību lieto arī apzīmējumu dzimstība. Vārds dzimstība ir vairāk raksturīgs demogrāfijas zinātnei. Angļu valodā vārds „fertility” apzīmē gan auglību, gan dzimstību un līdz ar to arī šī darba kontekstā vārds auglība tiks aplūkots plašākā nozīmē ietverot to, ko latviski apzīmē ar jēdzieniem auglību un dzimstību.

Turpmāk tekstā apakšnodaļās centīšos norādīt, katras pieejas stiprās puses un iespējamās nepilnības un vadoties no analīzes centīšos veidot iespējamo pieeju integrāciju un ieteikumus metodoloģijas izveidei.

Medicīnas pieeja auglības/ neauglības definēšanai

Medicīnas auglības definīcijas publiskajā telpā ir dominējošās. Laurena Jade Martina (Martin 2010: 528) norāda, ka reprodukcijas medikalizācija un medicīnas tehnoloģijas veido un pārdefinē nozīmes auglībā un neauglībā.

Medicīnas definīcijas skata auglību un neauglību no ķermeņa perspektīvas un definē to veselības kontekstā. Uz procesa medikalizāciju norāda definēšanas procesā ķermeņa raksturošanai izmantotie medicīnas ķermeņa daļu apzīmējumi. Medicīna skatoties uz parādībām slimības – veselības kategorijās definē normalitāti. Cecils G. Helmans (Helmans 2004: 80) norāda par veselību tiek uzskatīta bioķīmisko parametru “normālā” vērtība, bet par slimību novirze no “normālās” vērtības. Līdz ar to medicīnā auglība tiek definēta par veselību, bet neauglība par slimību. (Zane varbūt zini uz ko varu atsaukties)

„Auglība ir spēja indivīdam vai pārim reproducēties normālā seksuālā aktivitātē. Aptuveni 90% no veselīgām, auglīgām sievietēm ir iespēja apaugļoties gada laikā, ja viņām ir regulāras seksuālās attiecības bez kontracepcijas.” (Norton, K., J.)

„Neauglības (klīniskā definīcija) ir negribēta nespēja ieņemt bērnu dzimumakta laikā neizsargājoties auglīgā menstruālā cikla laikā ”(Gnoth 2005)

L. J. Martin (Martin, 2010: 530) norāda, ka reprodukcijas medikalizācija veido jaunus veidus, kā aprakstīt procesus, kur normalitātes apraksta iztrūkst un paliek pataloģiju - iespējamā neauglības un neauglība – iztirzājums, proti, neauglības un tās ierobežojumu

definēšanai tiek pievērsta lielākā nozares uzmanība. Skatot mediķu definēšanas stratēģijas, secinājumus par to, kas ir auglība var izdarīt aplūkojot neauglības definēšanas praksi, jo auglība ir tā, kas nav neauglība. Lai arī atšķiras norādes par laiku, kurā bērns ir jāieņem, tomēr pamatā auglība tiek definēta kā spēja ieņemt bērnu noteiktā laika periodā, bet neauglība kā spējas trūkums, ko veicina vides un sociālie faktori, kā arī noteiktas ķermeņa disfunkcijas - olšūnu nobriešanas traucējumi, hormonu disbalanss, olvadu neauglība, endometriozes, dzemdes un dzemdes kakliņa izmaiņas, olnīcu, olvadu vai dzemdes attīstības defekti, ģenētiskiem cēloņi utt.

Cenšoties vispārināt mediķu definīcijas ir redzams, ka par auglību tiek uzskatīta veselīga, dabīga, normāla ķermeniska spēja, ieņemt bērnu noteiktā, laika posmā, ko nav ietekmējuši dažādi, auglību samazinoši faktori, savukārt, neauglība ir saslimšana, kas nozīmē šīs spējas trūkums vai samazinājums, ko veicinājuši noteikti ķermeniski, sociāli vai vides faktori.

Galvenās priekšrocības definējot auglību no medicīnas perspektīvas, tā ļauj skatīt auglību kā procesu, kas norisinās ķermenī un izstrādāt noteiktu rīcības modeļus diagnostikai un ārstniecībai ķermeņa līmenī, līdz ar to arī definēt riskus, auglībai ķermeņa līmenī. Tomēr šādai pieejai ir arī vairāki trūkumi: nav iespējams saprast auglības un neauglības plašāku politisko un sociālo kontekstu, iekļaut cilvēka piedzīvoto auglības un neauglības pieredzi.

Demogrāfijas pieeja auglības/ neauglības definēšanai

Demogrāfija problematizē „zemo” dzimstību kā vienu no būtiskākajām nākotnes riskiem sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai. Demogrāfu zinātniskajai interesei attiecībā uz auglību ir vairāki virzieni – nomērīt jau esošos auglības rādītājus un paredzēt procesus, kas saistīti ar reprodukciju nākotnē. Demogrāfiskie pētījumi pievērš uzmanību, kā dažādi faktori, piemēram, ienākumi uz vienu mājsaimniecību, vidējā darba alga valstī, vecāku izglītība, sieviešu nodarbinātība, vecāku pabalsti ietekmē dzimstību, cik daudzi no dzimušajiem ir dzimuši laulībā, cik ārpus tās cita veida attiecību modeļos.

Demogrāfijas zinātnē ir saskatāmas vairākas teoriju grupas, kas nodarbojušās ar auglības pētniecību, jo ir gandrīz neiespējami radīt universālu ekonomikas teoriju, kas ļautu pilnībā skaidrot auglību. Kā norāda Suzanna Grīnhalah (Greenhalgh 1995: 5) ir sastopamas demogrāfiskās klasiskās pārejas teorijas, bet pašlaik demogrāfijā ir dominē post-klasiskās teorijas un institucionālās pieejas reprodūktīvajām izmaiņām. Tas norāda, ka demogrāfijā ir iespējamas ļoti dažādas un atšķirīgas pieejas auglības definēšanā, tomēr līdzīgas ir definēšanas stratēģijas.

Demogrāfijas pamatā ir matemātiskās metodes, līdz ar to definēšanas stratēģija ir centieni auglību ievietot noteiktās formulās, kas attiecībā pret citām parādībām, ļauj izteikt sakarības. Auglības definīcijas var būt mainīgas noteiktā pētījumu kontekstā, atkarībā no tā ar kādām parādībām dzimstības rādītājus mēģina saistīt. Piemēram, Garijs Bekers (Becker, Barro 1988) saista lēmuma pieņemšanu par bērna radīšanu ar mājsaimniecības un ekonomikas procesiem, tomēr iespējamās variācijas ir daudzas. Pastāv arī demogrāfiskie pamatrādītāji, kur formulas ir nemainīgas, piemēram, dzimstība uz 1000 iedzīvotājiem vai pilnais auglības koeficients, kas ļauj aprēķināt, cik bērnu piedzimtu "caurmēra sievietei" reproduktīvajā vecumā (15 līdz 49 g.v.) u.c.

„Summārais dzimstības koeficients pieaug no 1,1 2000.-2010. gadā līdz 1,48 2020.-2025. gadā un attiecīgi 2,00 – 2040.-2050. gadā.... Tomēr krass dzimstības pieaugums līdz līmenim, kurš nodrošinātu vienkāršo paaudžu nomaiņu, perspektīvā šķiet nereāls.” (Zvidriņš, Vītoliņš: 2005, 98)

Demogrāfi auglību vairs neskata tikai kā spēju radīt bērnus, bet bērnu radīšanas procesu, ko ietekmē, veicina vai samazina noteiktas sociāli, ekonomiski vai politiski nosacījumi un notikumi. Demogrāfu auglības pētniecības pieejas priekšrocības ir iespēja iegūt makro līmeņa rādītājus, ko var pielietot gan dažādu sociālo procesu prognozēšanā, jo ir iespējams novērtēt makro līmeņa riskus, gan izstrādājot politiku vai rekomendācijas, kas varētu ietekmēt auglību/ dzimstību to palielinot vai samazinot. Galvenie demogrāfijas pieejas trūkumi ir nespēja saprast padziļināti cilvēku auglības pārvaldības motivācijas un iekļaut cilvēku grupas, radniecību, tradīcijas. Zinātnes metodoloģija padara cilvēku anonīmu, noteikta mehānisma daļu.

Problēmas var radīt tas, ka ne vienmēr ir iespējams skaidrot atrast faktoru makro līmeņa korelāciju veidojošo parādību savstarpējās attiecības, piemēram, trūcīgās ģimenēs ir vairāk bērnu, tomēr trūkums var būt gan cēlonis augstākiem dzimstības rādītājiem, gan rezultāts tam, ka ģimenē ir lielāks cilvēku skaits. Pieeja neļauj arī iekļaut ģermeņa perspektīvu, piemēram, aprēķinot pilno auglības koeficientu, kas izsaka, cik bērnu piedzimtu "caurmēra sievietei" reproduktīvajā vecumā, nav iespējams saprast, cik daudzām „reproduktīvajām” sievietēm piemīt spēja radīt bērnus.

Sociālā antropoloģijas auglības/ neauglības definēšana

Sociālā antropoloģija attiecībā uz auglību vai neauglību ir ļoti atšķirīgi pētījumi, kas pievērš uzmanību ļoti atšķirīgiem aspektiem, piemēram, auglības lokālajiem kontekstiem, attiecībām starp grupām, kas ietekmē cilvēka individuālo reproduktīvo rīcību un pieredzi, pieejamību noteiktiem pakalpojumiem, piemēram, mākslīgajai apaugļošanai, nozīmju

veidošanai reproduktīvo tehnoloģiju pielietojumā u.c. Līdz ar to ir sarežģīti identificēt vienotas auglības/ neauglības definēšanas stratēģijas. Suzanna Grīnhalah (Greenhalgh 1995: 12-13) skaidro, ka sociālās antropoloģijas stūrakmens ir holisms, līdz ar to tā uz auglību skatās no dažādiem leņķiem, tomēr pastāv galvenie trīs virzieni, kā antropoloģiski teoretizēt auglību/ neauglību: politiski ekonomiskais, feminisms un sociālais konstrukcionisms. Līdzīgi kā demogrāfijā arī šeit dažādas pieejas atšķiras, jo katra no nosauktajām pieejām skata auglību savas ideoloģijas kontekstā un uzsvarus liek uz citiem aspektiem auglības pētniecībā.

Antropoloģiskās teorijas norāda, ka auglība tiek attīstīta noteiktā lokālā, reģionālā nacionālā un globālā kontekstā. Neatņemama sociālās antropoloģijas skatījuma sastāvdaļa ir saistīt to ar noteiktas kultūras kontekstu. Eužēns Hammels (Hammel 1990: 456) gan norāda būtisks trūkums ir tas, ka kultūras jēdzienam šajos pētījumos nereti tiek izmantotas vecas kultūras definīcijas, tādas, kā lietoja strukturālie – funkcionālisti.

„Neauglība tiek stereotipizēta saistot to ar socioekonomiskiem rādītājiem un tiek skatīta kā kulturāls kārtības trūkums” (Bell 2009: 690)

Aplūkojot auglības/ neauglības definēšanas stratēģijas ir redzams, ka antropoloģija nedefinē to, kas ir auglība un neauglība, bet cenšas definēt to, kas to veido, vai kā tā tiek veidota. Piemēram sociālā konstrukcionisma ideja ir saistīta ar Pītera Bergera un Tomasa Lukmana (Berger, Luckmann 1991) uzskatiem, ka realitāte ir sociāli konstruēta un radīta caur nozīmēm interakciju rezultātā. Sociālā konstrukcionisma uzskatus atbalsta daudzi teorētiķi - Mišels Fuko (Fuko 2000), Pjērs Burdjē (Bourdieu 2001) un citi. Idejas ļauj sociālajā antropoloģijā pārdefinēt auglību no bioloģiska procesa par sociāli konstruētu, iekļaujot tādas kategorijas, kā vara, dzimte un dzimums u.c

„Sievietes pašas nosaka grūtniecību. Kulturāla grūtniecības konstruēšana rupji nosaka divus mēnešus, kuros var „novērst bērnu” drīzāk nevis, kā laiks kurā „bērnam ļauties”. (Carter 1995: 70)

Līdz ar to, var redzēt, ka auglība un neauglība antropoloģijas gadījumā var būt tikai fons, kurš ļauj izpētīt sabiedrības priekšstatus par ģimeni, radniecību utt.

Pieejas ļauj saskatīt cilvēku individuālo auglības pieredzi: rīcības, vērtības, lēmumu pieņemšanas procesu attiecībā uz auglību/ neauglību un tā menedžmentu, kā arī saprast, kā tiek individuālā līmenī veidotas koncepcijas attiecībā uz drošību un riskiem. Tomēr pieeja norāda uz noteiktiem aspektiem auglības/ neauglības laukā, bet neļauj procesus skatīt plašāk un izvirzīt makro līmeņa secinājumus, ne vienmēr ļauj iekļaut ģermeņa perspektīvu un tās skatījums ļauj ieraudzīt ļoti atšķirīgus auglības/ neauglības aspektus, tomēr zināšanas ir sadrumstalotas un tāpēc ne vienmēr ir pielietojamas pārvaldībā.

Nobeigums

Aplūkojot visu trīs zinātņu pieejas var saskatīt, ka auglības/ neauglības pētniecībā ir trīs līmeņi – makro (politiskais, sociālais un ekonomiskais līmenis), mikro (radniecības, kopienas un indivīda līmenis) un ķermeņa līmenis, kurš auglību vai neauglību piedzīvo. Veidojot starpdisciplināru pieeju auglības pētniecībā noteiktu zinātnisku un politisku mērķiem, iegūt padziļinātas zināšanas par auglības un neauglības praksēm visos līmeņos būtiski ir veidot integrētu pētniecības metodoloģiju, kas ļauj šāda veida zināšanas savākt un analizēt. Pašlaik, lai arī pasaulē ir vairāki starpdisciplināri mēģinājumi apvienot, piemēram, demogrāfijas un antropoloģijas pieejas, trūkst skaidra metodoloģiskā risinājuma. Pētniecības procesā kombinējot dažādas perspektīvas ir iespējama dziļāka izpratne par pētāmo parādību, bet var rasties problēmas pieejas kvalitatīvi integrēt, tāpēc pastāv vairākas iespējas. Viena no iespējām pētījumā papildināt medicīnas un demogrāfijas matemātiskās metodes ar kvalitatīvajām, kas ļautu integrēt zināšanās arī indivīda pieredzi, nepadarot pētāmos tikai par ķermeņiem vai anonīmām mehānisma daļām.

Cita iespējamā metodoloģija, kas iespējams tuvāk varētu būt sociālās antropoloģijas pārstāvjiem, citādāku zināšanu ieguvei par auglību un neauglību varētu būt dažādu - vietu etnogrāfija (multi-sited ethnography). Metode ir refleksija par laiku, kad cilvēki nedzīvo izolācijā un līdz ar to pētījuma procesā pētnieks nevar skatīt kādu vietu, kā nesaistītu ar citām. Pieeju radījis Georgs E. Markus, (Marcus 1995), kurš norāda nepieciešamību pētījumā ietvert vēsturisko, politisko kontekstu. Metodes pamatideja ir saistīta ar uzskatu, ka (Marcus 1995: 95) etnogrāfija maina lokāciju no vienas noteiktas vietas uz vairākām, kontekstualizējoties ar makro konstrukcijām lielākā sociālā vienībā, piemēram, valstī, līdz ar to arī pētniecībā ir jāiekļauj tādas diatomijas, kā „lokālais” un „globālais”. Kombinējot metodoloģijā globalitāti un lokalitāti ir iespējams saprast auglības un neauglības praksi un rast atbildes uz Latvijai tik būtisko politisko jautājumu – kāpēc Latvijā ir tik zema dzimstība un vai ir iespējams to mainīt.

Bibliogrāfija

1. Adamsone – Friskoviča, A. (2006) Science- and Technology- Related Risk Treatment in the Layman`s Discourse. *Latvijas Universitātes raksti*. 701. sēj.: Socioloģija. 120-141.
2. Beck, U (1992) *Risk Society: Towards a New Modernity*: SAGE Publication.
3. Becker, G.S., Barro, R. (1988) A Reformulation of the economic theory of fertility. *Quarterly Journal of Economics*. 103: 1-25.
4. Bell, V., A. (2009) ”It`s way out of my League”: Low- income Women`s Experiences of Medicalized Infertility. *Gender&Society*. 29: 688-709.
5. Berger, L. P., Luckmann, T. (1991) *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. London: Penguin Books.

6. Bourdieu, P. (2001) *Masculine Domination*. Cambridge: Polity.
7. Browne, M., Keeley, S. (2001) *Asking the right questions: a guide to critical thinking*, New York: Prentice-Hall, Upper Saddle River.
8. Carter, A.,T. (1995) Agency and Fertility: For an ethnography of Practise. In Greenhalgh, S., ed *Situating Fertility*. Cambridge: University Press. Pp.55- 85.
9. Foucault, M. (1972) *The Archeology of knowlege and the Discourse on Language*. New York: Pantheon.
10. Fuko, M. (2000) *Seksualitātes Vēsture I*. Rīga: Zvaigzne ABC.
11. Gnoth, C., Godehardt, E., Frank-Herrmann, P., Friol, K., Tigges, J., Freundl, G. (2005) Definition and prevalence of subfertility and infertility. <http://humrep.oxfordjournals.org/content/20/5/1144.full> [24.03.11]
12. Greenhalgh, S. (1995) Anthropology theorizes reproduction: Integrating practice, political economic and feminist perspectives. In Greenhalgh, S., ed *Situating Fertility*. Cambridge: University Press. Pp. 1-28.
13. Hammel, E. (1990) A theory of culture for demography. *Population and Development Review* 16, 3: 455-485.
14. Helman, C., G. (2004) *Culture, Health and Illness*. Oxford: Butterworth Heinemann.
15. Marcus, G., E. (1995) Ethnography In/of the World- System – The Emergence of Multi- sited ethnography. *Annual Review of Antropology*. 24: 95- 117.
16. Martin, L J. (2010) Anticipating Infertility: Egg Freezing, Genetic Preservation, and Risk. *Gender & Society* 2010, 24: 526-547.
17. Norton, K., J. Overcome Female Infertility -- Prolaction Medicine: Definition, Effects, Side Effects and Risk. www.worldwidehealth.com [25.02.11]
18. T.K. Roy, V Jayachandrian un Sushanta K. Banerjee (Jayachandrian, Banerjee. 1999: 3041),
19. Zvidriņš, P., Vītoliņš. E. (2005) Ielūkosimies nākotnē: jaunākās demogrāfiskās prognozes. *Zinātniski pētnieciskie raksti: Demogrāfiskā situācija – šodien un rīt*. Rīga: Zinātne. 3(4)/2005: 93- 114.